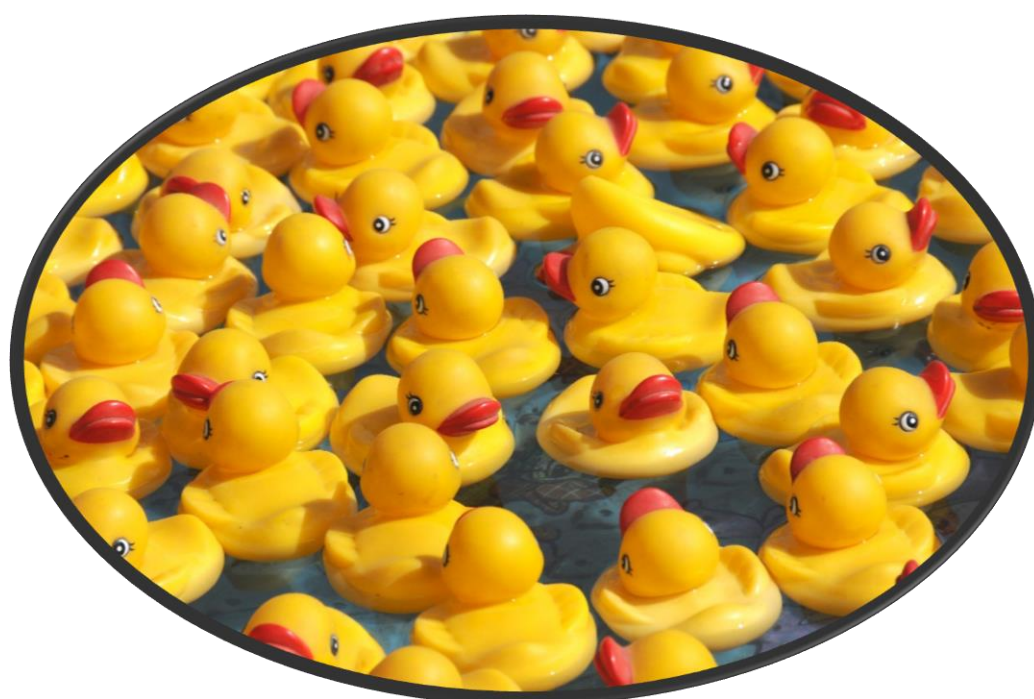

**ORIPÄÄN VARHAISKASVATUKSEN
YHDENVERTAISUUS- JA
TASA-ARVOSUUNNITELMA**

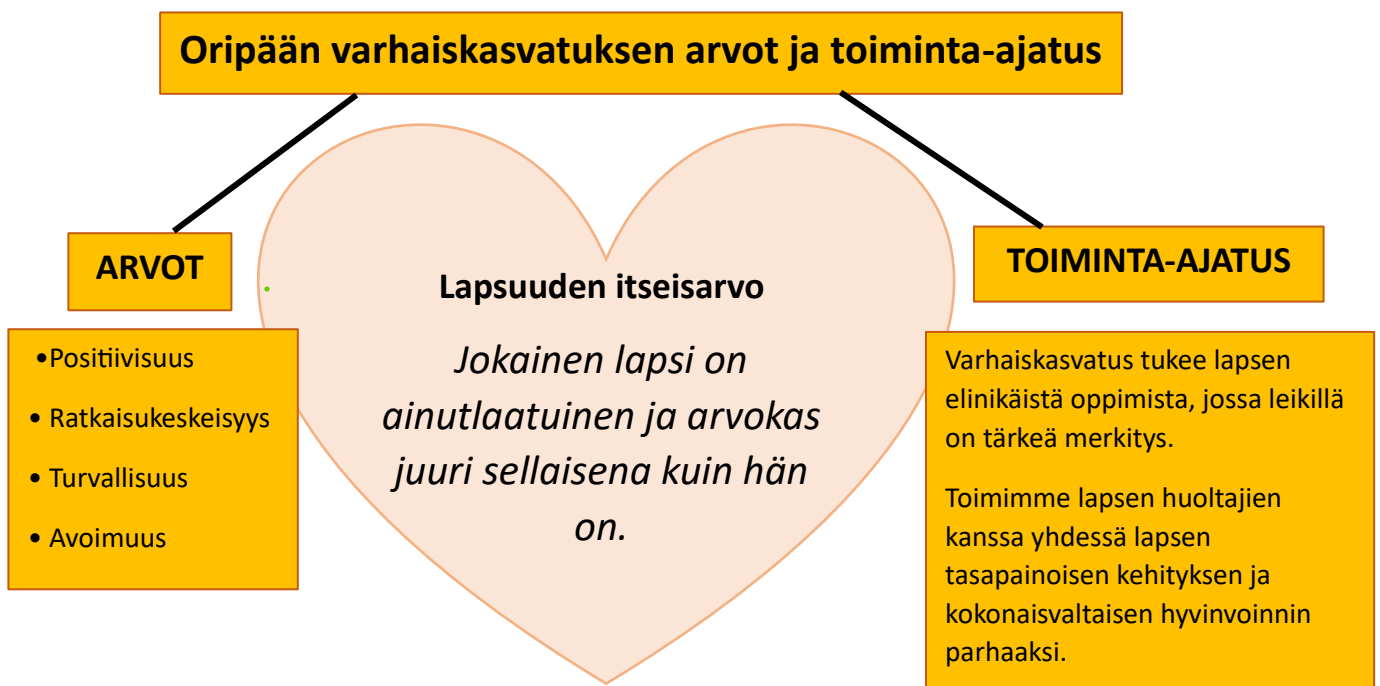
SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	3
Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä	5
Esteettömyys	5
Sukupuolisensitiivisyys.....	5
Kulttuuri- ja katsomussensitiivisyys	5
Monimuotoiset perheet	5
Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtaaminen varhaiskasvatuksessa	6
Kehotunnekasvatus varhaiskasvatuksessa.....	6
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus leikissä ja oppimisympäristössä	7
Katsomuskasvatus Oripään varhaiskasvatuksessa	8
Henkiset ja fyysiset rajoitteet	9
Kiusaamisen ehkäiseminen ja sovittelukeinot varhaiskasvatuksessa	9
Lasten osallisuus ja yhteistyö vanhempien kanssa	10
Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen arviointi.....	10
Ryhmäkohtainen toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma	11
Lähteet.....	12
Lait ja asiakirjat	12
Linkit	12
Liitteet Tunne- ja turvataitomateriaalia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen.....	13

Johdanto

Oripään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on varhaiskasvatuksen työväline, jolla ennaltaehkäistään eri syistä tapahtuvaa syrjintää. Suunnitelma tukee tasa-arvon edistämistä varhaiskasvatuksen arjessa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämässä ei ole kyse vain oikeudenmukaisuuden toteuttamisesta vaan myös turvallisen ja hyväksyvän varhaiskasvatusympäristön luomisesta lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tueksi. Oripään varhaiskasvatuksen arvot ja toiminta-ajatus tukevat henkilöstöä tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa kasvatustyössä.

Kasvattajayhteisön on pohdittava säännöllisesti omia asenteitaan ja niiden näkymistä omassa toiminnassaan. Yhteisössä tulee vallita myönteinen ja kannustava ilmapiiri, jossa on mahdollisuus avoimeen keskusteluun, tiedonhankintaan ja koulutukseen. Lasten kanssa keskustellaan avoimesti ja ennakkoluulottomasti. Varhaiskasvattaja tunnistaa, kunnioittaa ja tuo esille moninaisia ihmisenä olemisen malleja toimien samalla niin, että jokainen lapsi kokee olonsa hyväksytyksi ja rakastetuksi omana itsenään. Oripään varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma pohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoihin, jotka on esitelty lyhyesti seuraavalla sivulla.

Arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus, inklusiiviset periaatteet ja lapsen syrjäntäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustlain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdäksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada riittävää ja oikea-aikaista tukea varhaiskasvatuksessa. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritaustasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Perheiden monimuotoisuus

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkömyksiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan siten, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviä käsitteitä

Esteettömyys

Rakennetun ympäristön tulee olla esteetön eli kaikille turvallinen, toimiva ja helppo käyttöinen. Sosiaalisessa esteettömyydessä on kyse ihmisten asenteista. Sosiaalista esteettömyyttä on se, että ilmapiiri on kaikille turvallinen sekä avoin. Psykkistä esteettömyyttä on se, miten hyväksyvästi ja myönteisesti toisiin ihmisiin suhtaudutaan, miten heitä kohtaan käyttäydytään ja miten heille puhutaan.

Sukupuolisensitiivisyys

Sukupuolisensitiivisyys tarkoittaa ihmisen kohtaamista ja hyväksymistä omana itsenään sekä sukupuoleen kohdistuvien rooliodotusten ja käyttäytymismallien avaamista, purkamista ja laajentamista. Sukupuolen moninaisuus. Sillä tarkoitetaan kehollista sukupuolta (biologia), kulttuurista/sosiaalista sukupuolta (kasvatus ja samaistuminen) ja kokemuksellista sukupuolta (sukupuoli-identiteetti). Lapselle annetaan tilaa olla omanlaisensa tyttö, poika tai muilla tavoin itsensä määrittävä lapsi. Varhaiskasvatuksessa huolehditaan, että jokaisella lapsella on oikeus tulla kohdatuksi omana itsenään, yksilöllisenä persoonana ja lapsen mielipiteitä kuunnellaan ja niitä arvostetaan. Varhaiskasvattaja ei rajoita lapsen mahdollisuuksia, vaan tarjoaa monenlaisia ihmisenä olemisen malleja ja antaa lapsen tehdä valintoja ilman sukupuolirooleihin liittyviä ennakko-oletuksia. Lapselle luodaan mahdollisuus tasa-arvoiseen toimimiseen.

Kulttuuri- ja katsomussensitiivisyys

Kulttuuri- ja katsomussensitiivisyydellä tarkoitetaan herkkyyttä ja kykyä tarkastella reflektiivisesti omaa kulttuuritaustaansa, maailmankatsomustaan ja ihmiskäsitystään sekä olla ymmärtävässä vuorovaikutuksessa kulttuuri- ja katsomustaustaltaan erilaisten ihmisten kanssa. Kulttuuri-sensitiivisyys on pyrkimys ymmärtää ja kunnioittaa omasta kulttuurista poikkeavia piirteitä. Tavoitteena on kulttuurien välinen vuoropuhelu. Katsomussensitiivisyys merkitsee myös sensitiivisyyttä sille, miten kukin yksilönä tulkitsee ja toteuttaa katsomusta.

Monimuotoiset perheet

Monimuotoiset perheet. Jokainen perhe on omanlaisensa. Monimuotoisia perheitä voivat olla esimerkiksi adoptioperheet, monikulttuuriset perheet, yhden vanhemman perheet, uusperheet, monikkoperheet, lapsikuolemaperheet, sateenkaariperheet, lapsettomat perheet.

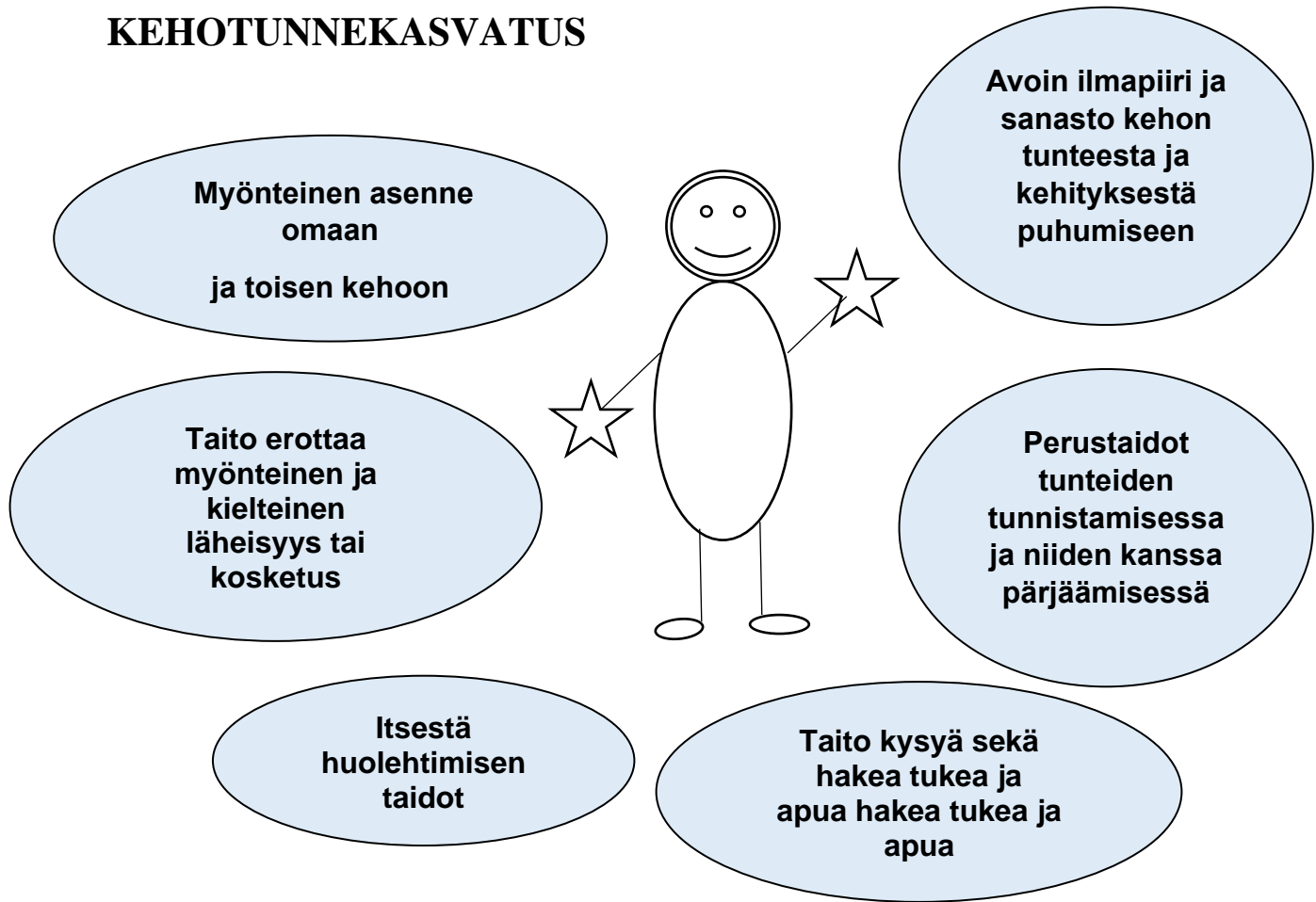
Tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtaaminen varhaiskasvatuksessa

Tasa-arvolla ja yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikkia ihmisiä kohdellaan samanarvoisesti, kunnioittavasti sekä yksilöllisyys hyväksyen. Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansallisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Kehotunnekasvatus varhaiskasvatuksessa

Kehotunnekasvatus on pienten lasten ikätasoista kehotunne- ja turvataitokasvatusta, mikä tähtää myönteiseen kehoitsetuntoon, kehonkuvaan ja hyvään tunteeseen omaa kehoaan kohtaan. Lapsuuteen kuuluu oman kehon haltuun ottaminen ja tunnetaitojen harjoittelu. Kehotunnekasvatus on hyvää tunnetta omasta kehosta ja itsearvostusta. Se vahvistaa myönteistä minäkuvaa ja halua pitää itsestä huolta. Kehotunnekasvatus on luonnollinen osa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen kehotunnekasvatus tukee lapsen tietoisuutta omasta kehostaan sekä auttaa lasta huolehtimaan siitä. Toisen ja oman kehon kunnioittaminen ja erilaisten tunteiden kanssa elämisen harjoittelu ovat varhaiskasvatuksen arkea. Lapsen kehoon ja seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsittely on tärkeä osa arkista lapsen kohtaamista. Lapsi on utelias, tutkii ja leikkii, ja hänellä on oikeus ikätasoiseen tietoon ja tukeen. Pienen lapsen kohdalla keskitytään antamaan tietoa kehon toiminnoista ja sopivuussäännöistä sekä taitoja tunteiden käsittelyyn. Lapsen seksuaalisuus on kehoitsetunnon ja kehonkuvan haltuunottoa sekä ymmärrystä rajoista ja oikeuksista suhteessa omaan kehoon. Kasvattajan tärkeänä tehtävänä on tukea lasta pitämään huolta omasta kehosta, omista rajoistaan ja kehittymään omalla tahdillaan. Samanaikaisesti kasvattaja auttaa lasta myös arvostamaan ja kunnioittamaan itseään juuri sellaisena kuin on. Tavoitteena on lapsen myönteinen suhtautuminen omaa kehoaan ja tunteitaan kohtaan.

KEHOTUNNEKASVATUS

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus leikissä ja oppimisympäristössä

Oppimisympäristö on niin fyysinen kuin psyykinen ja sosiaalinenkin ympäristö. Oppimisympäristöön kuuluvat lasten kasvua ja oppimista tukevat tilat, paikat, välineet, tarvikkeet ja toimintatavat sekä yhteisö. Kasvattajan tulee huomioida, millainen on tasa-arvoinen oppimisympäristö. Lisäksi tulee tiedostaa oppimisympäristöjen vaikutus mm. lasten leikkien sisältöihin. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyössä lasten kanssa otetaan huomioon arjen pienet hetket, tokaisut ja eleet, ja huolehditaan ettei niihin sisälly epätasa-arvoisia tai sukupuolittavia elementtejä. Lapselle luodaan mahdollisuus tasa-arvoiseen leikkiin ja toimintaan. Kaikki materiaalit, lelut, kirjat, pelit ym. ovat tarjolla tasapuolisesti kaikille lapsille. Lasten osallisuus oppimisympäristöjen suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan kuuntelemalla, havainnoimalla sekä toteuttamalla lasten ideoita ja näkemyksiä.

Katsomuskasvatus Oripään varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa ja sen yhteydessä olevassa esiopetuksessa katsomuskasvatusta toteutetaan Opetushallituksen antamien ohjeistuksien mukaisesti. Opetushallituksen ohjeessa varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksen toteuttamisesta ja uskonnollisista tilaisuuksista varhaiskasvatuksessa kuvataan, miten uskonnon ja omantunnon vapautta koskevat säännökset Suomen perustuslaissa (731/1999), varhaiskasvatuslaissa (36/1973 muut. 580/2015) ja muussa lainsäädännössä tulee ottaa huomioon varhaiskasvatuksen katsomuskasvatusta toteutettaessa sekä mahdollisia uskonnollisia tilaisuuksia ja toimituksia sekä niille vaihtoehtoista toimintaa järjestettäessä. Opetushallituksen hyväksymien varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden 2016 mukaan varhaiskasvatukseen sisältyy katsomuskasvatusta, jossa yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitoutumatonta. Sitoutumattomuudella tarkoitetaan, että katsomuksia tarkastellaan tasaveroisina arvottamatta niitä. Lasta ei saa ohjata mihinkään katsomukseen eikä häneen saa katsomuksellisesti vaikuttaa. Ohjeen tarkoituksena on varmistaa sivistyksellisten ja uskonnon vapautta koskevien perusoikeuksien toteutuminen varhaiskasvatuksessa, edistää suvaitsevaisuutta ja moniarvoisuutta sekä varmistaa, että varhaiskasvatuksen katsomuskasvatus on uskonnollisesti sitouttamaton. Varhaiskasvatuksen järjestäjät vastaavat katsomuskasvatuksen toteuttamisesta, juhlien sekä uskonnollisten tilaisuuksien ja toimitusten ja niille vaihtoehtoisen toiminnan järjestämisestä säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla. Ohje koskee kaikkea varhaiskasvatuslaissa säädettyä.

Positiivinen uskonnonvapaus

Positiivinen uskonnonvapaus tarkoittaa vapautta oman uskonnon harjoittamiseen. Siihen kuuluu mm. vapaus rukouksiin, omiin rituaaleihin sekä yksin että ryhmässä, oman uskonnollisen tai muun vakaumuksellisen kannan ilmaisemiseen ja vapaus kasvattaa lapsensa oman vakaumuksensa mukaisesti.

Henkiset ja fyysiset rajoitteet

Ketään ei syrjitä vammaan tai terveydentilan perusteella. Lapsen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista huolimatta psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Varhaiskasvatuksessa lähtökohtana on, että lapsella on mahdollisuus osallistua kaikenlaiseen toimintaan. Tarvittaessa esiopetuksen järjestäjä päättää ja tiedottaa huoltajille lapsen sairaudesta tai muusta syystä johtuvan vapautuksen hakemiseen liittyvistä käytännöistä. Varhaiskasvatuksessa tehdään mahdollisuuksien mukaan erityisjärjestelyjä tai paikka osoitetaan ryhmästä, jossa erityisjärjestelyt ovat mahdollisia. Rakennuksissa ja kulkureiteillä huomioidaan esteettömyys (portaat, hissit, ovet, wc-tilat, valaistus sekä hälyä ja kaikua vaimentavat materiaalit). Nämä seikat varmistetaan myös suunniteltaessa uusia rakennuksia tai peruskorjattaessa vanhoja tiloja. Viestintää (verkkosivut, oppaat, esitteet, opetusmateriaalit, asiakirjat) kehitetään kaikkien saavutettavaan muotoon. Lapsen huoltajan kanssa sovitaan, mitä lapsen sairaudesta tai vammasta, voidaan kertoa varhaiskasvatuksessa muille lapsille ja heidän huoltajilleen.

Kiusaamisen ehkäiseminen ja sovittelukeinot varhaiskasvatuksessa

Kiusaamisen ehkäiseminen:

Kasvattaja on aidosti läsnä ja havainnoi ja siten varmistaa lapsen turvallisen olon ennaltaehkäisemällä kiusaamistilanteet. Samalla lapsi tulee nähdyksi ja kuulluksi ja pääsee osalliseksi arjen toimintoihin. Kasvattaja ohjaa positiivisella tavalla, on esimerkkinä ja asettaa rajat sekä tukee lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Lasten kanssa keskustellaan kiusaamisesta ilmiönä ikätasoon sopivalla tavalla. Lapsiryhmässä ja yksikössä on yhteisesti sovitut säännöt ja sopimukset, joiden noudattamisesta huolehditaan. Huoltajia kuullaan ja he ovat osallisina tukemassa lapsensa vuorovaikutus- ja kaveritaitojen kehittymistä.

Puuttuminen ja selvittäminen kiusaamistilanteessa:

Kiusaamistapauksiin puututaan välittömästi. Muistetaan kuitenkin, että kaikki lasten riitatilanteet eivät ole kiusaamista. Asia käsitellään lasten kanssa ja siitä tiedotetaan vanhemmille ja tarpeen mukaan järjestetään yhteisiä keskustelutilanteita asianosaisille ja heidän vanhemmilleen. Asiasta laaditaan myös selvitys, jossa on sopimus tilanteen seurannasta ja jatkokäsittelystä. Lisää kiusaamisen ennaltaehkäisystä sekä kiusaamisen vastaisista toimintamalleista Oripään kiusaamisen ehkäisyn suunnitelmasta: [Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma](#).

Lasten osallisuus ja yhteistyö vanhempien kanssa

Kasvattajan tehtävänä on toiminnallaan taata, että jokaisella lapsella on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua ja olla osallinen. Lasta ei saa syrjiä esimerkiksi kulttuuri- tai perhetaustan, uskonnon, vamman tai terveydentilan perusteella. Lapsen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetuksen oppimissuunnitelman laadinnassa kiinnitetään huomiota tasa-arvo ja yhdenvertaisuus näkökulmiin. Varhaiskasvatuksessa tarjotaan tasapuolisesti yhteistyö- ja osallistumismahdollisuuksia kaikille huoltajille. Perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja avoin vuorovaikutus. Perheille annetaan mahdollisuus kertoa heille tärkeistä asioista ilman ennakko-oletuksia. Yhteisön ja perheiden huomioimisella on positiivinen vaikutus lasten hyvinvointiin ja osallisuuden kehittymiseen.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisen arviointi

Varhaiskasvatuksen henkilökunta havainnoi lasten eri tilanteita myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Lasten kanssa arvioidaan ja keskustellaan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumisesta lapsiryhmässä. Kasvattajat huomioivat aiheen vuorovaikutuksessa sekä lasten että huoltajien kanssa. Tarvittaessa huoltajat voivat antaa palautetta myös heille suunnatun asiakastyytyväisyyskyselyn yhteydessä. Jokainen varhaiskasvatusyksikkö selvittää ja arvioi miten lapset ja huoltajat kokevat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuneen omassa yksikössään. Tämän jälkeen sovitaan tarvittavat kehittämiskohteet ja konkreettiset toimenpiteet ja niiden toteutumista arvioidaan sovitusti.

Ryhmäkohtainen toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma

Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma tarkoittaa vuosittaista kehittämistavoitetta tasa-arvoisemman varhaiskasvatuksen saavuttamiseksi. Tavoitteita voidaan luoda 1–3 per vuosi / ryhmä.

Tällöin tavoitteiden saavuttaminen on realistista ja tavoitteista voidaan tehdä mahdollisimman käytännönläheisiä ja toteutettavissa olevia. Ne voivat nousta ryhmän arvoista tai haasteista. Tavoitteet kirjataan vuosittain. Tavoitteiden kirjaamiseen käytetään liitteenä olevaa lomaketta, joka löytyy tämän asiakirjan lopusta.

Toiminnallisen suunnitelmasta tekee se, että siihen kirjataan tavoitteiden lisäksi toimenpiteet, joiden avulla tavoitteisiin päästään. Tiimi sitoutuu pitämään huolta, että suunniteltuja toimia toteutetaan käytännössä, eikä asiakirja jää vain pölyttymään toimiston hyllylle.

Tavoitteet voivat olla hyvin pieniäkin, pääasia on, että tavoitteeseen pääseminen vaatii toimia ja/tai toimenpiteitä. Toiminnallisuus on siis vahvasti läsnä suunnitelmassa.

Suunnitelmaa voidaan päivittää myös kesken toimintakauden, mikäli koetaan, että tavoitteet on saavutettu tai ne ovat liian suuria, jolloin niitä voidaan paloitella pienempiin osatavoitteisiin. Suunnitelman takana oleva kaavio on siis yksikkökohtainen, jolloin lasten ikähaarukka ja täten ryhmävasu voidaan ottaa huomioon tavoitteita ja toimenpiteitä pohtiessa.

Esimerkkejä lomakkeen täyttämistä löytyy osoitteesta:

[Toiminnallinen tasa-arvosuunnittelu varhaiskasvatuksessa – esimerkkejä - Avointen oppimateriaalien kirjasto \(aoe.fi\)](#)

Materiaali ja lomake löytyvät osoitteesta: www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi

Lähteet

Lait ja asiakirjat

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 609/1986

Mannerheimin Lastensuojeluliitto mll.fi

Opetushallituksen ohje varhaiskasvatuksen katsomuskasvatuksen toteuttamisesta ja uskonnollisista tilaisuuksista varhaiskasvatuksessa OPH-55-2018

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Opetushallitus

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus SETA ry

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018

www.tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014

<https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/>

[Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma 2023 lähtien.pdf](#)

Linkit

Opetushallituksen katsomuskasvatus ohjeistus- linkki:

<https://peda.net/id/a122bcbee5>

[Väestöliitto https://www.vaestoliitto.fi/](https://www.vaestoliitto.fi/)

[MLL https://www.mll.fi/](https://www.mll.fi/)

[Seta https://seta.fi/](https://seta.fi/)

[Tyttöjen talo https://tyttojentalo.fi/](https://tyttojentalo.fi/)

<https://tasa-arvoinenvarhaiskasvatus.fi/>

Liitteet

Tunne- ja turvataitomateriaalia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen

- Anne-Maria Kuusela: Ympyriäiset -sarja. Mäkelä. (Aiheina omat vahvuudet, selviytyminen kiukun ja pettymyksen tunteista, kannustaminen yhteistyöhön)
- Avril McDonald: Jukka Hukka -sarja ja tunnekortit. PS-Kustannus. (Aiheina ystävällisyys ja toisten huomioiminen, itseluottamuksen vahvistaminen, pelon ja jännityksen kesyttäminen, menetys ja surusta selviäminen, rauhoittumisen harjoittelu)
- Elina Marjamäki, Susanna Kosonen, Soile Törrönen ja Marjo Hannuksela: Lapsen mieli. Mielenterveystaitoja varhaiskasvatukseen ja neuvolaan. Suomen mielenterveysseura.
- Huomaa hyvä! -oppilaskortit. Positive
- Julia Pöyhönen ja Heidi Livingston: Fanni -sarja ja Fannin tunnetaitokortit. Kumma. (Kirjat tutustuttavat lapset tunnetaitoihin ja käytännön tundesäätelykeinoihin askel askeleelta)
- Kaija Lajunen, Minna Andell, Mirja Ylenius-Lehtonen: Tunne- ja turvataitoja lapsille. Tunne- ja turvataitokasvatuksen oppimateriaali. Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- Katri Kirkkopelto: PIKI. Lasten Keskus. (Tarina ryhmässä tapahtuvasta kiusaamisesta, itsetunnon vahvistamisesta, tunteista ja ystävydestä) PIKI. Materiaalipaketti
- Lotta Uusitalo - Malmivaara ja Kaisa Vuorinen: Huomaa hyvä! Näin ohjaat lasta ja nuorta löytämään luontevahvuutensa. PS-Kustannus.
- Huomaa hyvä! -toimintakortit. PS-Kustannus. (Vahvuusvaris johdattaa lapset ja nuoret löytämään omat luontevahvuutensa)
- Mary Hoffman ja Ros Asquith: Meidän ja muiden tunteet. Lasten Keskus.
- Mervi Juusola: Sosiaalisten taitojen treenikirja - Hyvän kaveruuden avaimet. (Yli 100 harjoitusta; itsetunnon vahvistaminen, ystävyys taidot, ryhmässä toimiminen, tunnetaitojen vahvistaminen, sisarusuhteet, kiusaamistilanteissa pärjääminen)
- Mervi Juusola ja Jonna Koski: Hyvä minä! Tutkimusretki itsetuntoon. Terapia- ja valmennuskeskus Helsingin majakka. (Yli 100 harjoitusta; omat vahvuudet, tunteet, hyvä kaveruus ja puolensa pitämisen taito)
- Mervi Juusola ja Jonna Koski: Tunteiden aakkoset. Mielenvoimaa.net. (Koskettava tarina isoista ja pienistä tunteista)
- Mervi Juusola ja Jonna Koski: Ystävyys pelisäännöt. Voimakirja Oy. (Satu lapsen sosiaalisista suhteista)
- Raisa Cacciatore ja Helena Häkkinen: Ystävyys on ykkönen. Minerva. (Tarina ystävyysuhteiden solmimisesta ja kiusaamisen ehkäisemisestä)
- Raisa Cacciatore ja Susanne Ingman - Friberg: Pipunan ikioma napa. Jokaisella on oikeus päättää omasta kehostaan! Lasten Keskus
- Riikka Riihonen ja Kaisla Suokas: Aada ja kiukkuleijona. Kumma. (Tässä satukirjassa Aada harjoittelee uusia ja tärkeitä kiukun sietämisen taitoja)
- Tiina Haapsalo, Katri Kirkkopelto ja Laura Repo: Mun ja Sun juttu! Lasten sosiaalisten taitojen vahvistaminen kiusaamisen ehkäisyssä. Lasten Keskus.
- Tunne-etsivät. http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/tunne-etsivat (Pelillinen oppimateriaali, jonka avulla harjoitellaan tunteiden tunnistamista puheesta ja kasvojen ilmeistä.)
- Tunnekuvat. Mikael Oppimis- ja ohjauskeskus. Tunteet tutuiksi -tehtäväkortit. PS-Kustannus. Vilja Laaksonen ja Laura Repo: Kaveritaitoja. Tietoa ja harjoituksia toimivan ryhmän rakentamiseen varhaiskasvatuksessa. Folkhälsan.

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Milloin selvitystä tehty ja mitä havaittu:

Kehitettävä teema	Tavoite	Kehittämistoimenpiteet	Kehittämissaikataulu & vastuhenkilö	Arviointi

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

1. Suunnittele

- # Tutustu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslakien vaatimuksiin toiminnallisesta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta ja keskeisiin käsitteisiin.
- # Pohdi suunnitelman paikkaa: teettekö toiminnallisen tasa-arvosuunnitelman ja toiminnallisen yhdenvertaisuussuunnitelman yhdessä? Tulevatko ne osaksi jo olemassa olevia suunnitelmia kuten toimintasuunnitelmaa tai vasua? Lain mukaan suunnitelmien pitää olla vähintään toimipaikkakohtaisia.
- # Tässä vaiheessa voit kirjata lomakkeeseen, milloin suunnittelu on aloitettu ja milloin selvitystä tullaan tekemään.

2. Selvitä

- # Käytä erilaisia havainnointimenetelmiä apuna, kun selvität tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilannetta.
- # Ota reippaasti aikaa, vaikka koko syksy, selvittämiseksi ja pyri siihen, että löydätte nimenomaan rutiineja ja toistuvia toimintamalleja, jotka kaipaavat muutosta tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kannalta.
- # Kun selvitystä on tehty, kirjaa lomakkeeseen mitä se paljasti. Millaisissa asioissa olette onnistuneet? Mitä kehitettävää löytyi tasa- arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta?

3. Kehitä

- # Tehdyn selvityksen perusteella valitkaa kehittämiskohteita.
- # Toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa kehitettävien asioiden tulee liittyä sukupuoleen ja toiminnallisessa yhdenvertaisuussuunnitelmassa muihin ominaisuuksiin tai tekijöihin kuten perhemuotoihin, kieleen, ikään, uskontoon, vammaisuuteen tai ihonväriin.
- # Tässä vaiheessa kirjaa lomakkeeseen kehittämiskohteet, niille tavoitteet sekä konkreettisia toimenpiteitä, joilla pyritte tavoitteita kohden.

4. Arvioi

- # Kun kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä on tehty esimerkiksi kevään ajan, arvioikaa niiden vaikutuksia.
- # Kirjaa tässä vaiheessa lomakkeeseen saavutitteko tavoitteet? Mikä toimi? Mikä ei? Siirryttekö seuraavaksi selvittämään uusia kehittämisaiheita vai jatkatteko vielä samojen teemojen parissa?